

JESUS OG NIKODEMUS

Finn bibelteksten i Bibelen og les den høyt i gruppa: Joh 3,1-21

Samtale i gruppa

Dramatiser samtalen i flere omganger, la stemmebruken først gjøre Jesus ironisk, dernest Nikodemus, og så begge. Kan man avgjøre hva som har mest for seg?

Ironi spiller på motsetningen mellom en åpenbar og en skjult betydning, og mellom de manges valg av den åpenbare og de innviddes innsikt i den skjulte. Med hvilken rett kan vi identifisere ironi mellom tekstens samtaleparter? Hvilke lesninger av teksten rammes av ironi? Hvem er i så fall ironikeren?

Les videre høyt i gruppa

Dette er en av de mest kjente fortellingene i NT – og Nikodemus en av de viktigste av Johannesevangeliets bifigurer. Vi befinner oss også i sentrum for Johannes sin teologi. En nøkkeltematikk i tolkningen av teksten gjelder evangelistens bruk av misforståelser og ironi.

Nikodemus opptrer bare i Johannesevangeliet, her i kap 3, dernest i 7,50ff og 19,38-42. Det framgår av de tre stedene at Nikodemus var religiøst from og lærd (fariseer og lærer), hadde posisjon i samfunnet (rådsherre og lovkyndig) og var svært velstående (brukte en formue på myrra og aloe). Alle gangene han dukker opp, er han selv initiativtaker, og i alle initiativene er det former for positivitet overfor Jesus.

Nikodemus, som kan være en av de jødene som omtales i 2,23f, oppsøker altså Jesus om natta og innleder en samtale. Etter en stund å ha snakket forbi hverandre blir det enetale fra Jesu side. Nikodemus faller ut av synsfeltet, og Jesu budskap får en mer situasjonsløs karakter. Hva Nikodemus ønsket å oppnå med samtalen, framgår ikke. Det er Jesus som setter agendaen med sin respons. Og agendaen er frelse, å se/komme inn i Guds rike. Til det må man bli «født på ny» (uttrykket betyr også «født fra oven»), jf. Joh. 1,13. I en seinere replikk konkretiserer Jesus dette med at man må bli født av «vann og ånd» for å komme inn i Guds rike.

Dette leder til en framstilling av det som ofte kalles johanneisk dualisme, først uttrykt som motsetningen mellom «kjøtt» og «ånd», så som en motsetning mellom det jordiske her nede og det himmelske der oppe, og videre som motsetningen mellom mørke og lys, jf. det natlige ved Nikodemus' besøk. Uansett må alle disse uttrykksmåtene forstås som billedlige.

Når dette dualistiske skjemaet er på plass, skifter også det tematiske tyngdepunktet fra spørsmålet om menneskers frelse til spørsmålet om hvem Jesus er. Han er, hevder han selv, den eneste som overvinner

Evangeliet etter Johannes 3,1-21

avstanden, som stiger opp og stiger ned. Også dette er motiv som griper tilbake til prologen.

Samtale i gruppa

Se på dualismene og motsetningene i teksten og forsøk å gi en beskrivelse av det «universet» samtalen opererer med.

Lokaliser samtalepartene på hvert sitt sted i dette universet. Hva innebærer slike innplasseringer for synet på mennesker og deres eksistensielle situasjon (antropologi), hva innebærer de for forståelsen av Jesus (kristologi), og hva innebærer de for frelsesmulighetene (soteriologi)?

Prøv å oversette tekstens antropologi, kristologi og soteriologi til et annet, mer moderne verdensbilde.

Les videre høyt i gruppa

De mange andre misforståelsestekstene i Johannesevangeliet, f.eks. 2,18-22 eller 4,7-15, gir inntrykk av at Jesus aktivt *søkte* å bli misforstått, og at evangelisten, paradoksalt nok, så disse misforståelsesfortellingene som nødvendige for å formidle til sine lesere en rett forståelse av hvem Jesus var. Det at folk ikke tok imot ham, ikke gjenkjente ham, og stadig misforsto ham, viser, slik Johannes ser det, at Jesus ikke var av denne verden, at han hadde et annet og helt unikt opphav, at han var Logos, Sønnen av evighet.

På denne bakgrunnen tjener Nikodemus' ikke-forståelse som en demonstrasjon av hvem Jesus er. Hans argument om at det er umulig å tre inn i mors liv på nytt, reflekterer selvfølgelig hans egen forståelsessperre (som han deler med alle mennesker), men argumentet harmonerer også med Jesu påstand om umuligheten av å se/komme inn i Guds rike – med mindre man på mirakuløs måte (fra oven) blir født på nytt. Nikodemus' forståelse, som i visse henseender var feilaktig, viser seg dermed å være treffende i andre henseender.

Reformatorene Luther og Calvin fulgte den gjengse tolkning i oldkirka om at «å bli født på ny» handler om dåpen. I mye nyere utlegning har dette sakramentale forsvunnet. I stedet har man enten åndeliggjort og sagt at det handler om omvendelse eller om åndelig vekst, i begge fall ut fra det premiss at frelse er en «inside job», eller man har ment at det gjelder å slutte seg til menigheten og dens frigjørende prosjekt.

Samtale i gruppa

Hva er din egen forståelse av frelse, å se og å komme inn i Guds rike?

Hvordan endres din lese- og tolkningsmåte av teksten hvis du vektlegger dåpen som inngang til Guds rike?